

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (e-Proceeding)

The 1st Tourism and Service Industry Conferences (TSIC 2022)

มิติใหม่ของการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ
ภายใต้ความปกติใหม่
(Tourism and Hospitality Trends in the Next Normal)

24 - 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2565

จัดโดย
วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ
มหาวิทยาลัยนครพนม

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (e-Proceeding)

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 1 ประจำปี 2565
วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
Tourism and Service Industry Conferences (TSIC 2022)

“มิติใหม่ของการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการภายใต้ความปกติใหม่”
(Tourism and Hospitality Trends in the Next Normal)

24 – 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2565

จัดโดย

วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ
มหาวิทยาลัยนครพนม

<https://tsic2022.wixsite.com/conference>

คณะกรรมการ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุวณูช กุลาดี อาจารย์คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจิต ฌ กาฬสินธุ์ คณบดีคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิสาข์ จรัสกมลพงษ์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
4. ดร.สิทธิพงษ์ อินทรายุทธ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม
5. ดร.ปุณณตรีย์ เจียวิริยบุญญา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
6. ดร.อนุชิต สิงห์สุวรรณ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
7. ดร.พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์ คณบดีวิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
8. ดร.ปรีดาณี ศิริรัตน์ รองคณบดีฝ่ายบริหารวิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
9. ดร.กัณฑ์ภพ บัวทอง อาจารย์วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
10. ดร.ศรูกา วิสิฐนรภัทร อาจารย์วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
11. อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์ สุมาลี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
12. อาจารย์จิราภรณ์ พรหมเทพ อาจารย์วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
13. อาจารย์สุภัทรา เขียวศรี อาจารย์วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
14. อาจารย์อดิเทพ จันทร์แดง อาจารย์วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม

15. อาจารย์พรพรรณ พุทธเสน

อาจารย์วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ
มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง

อาจารย์คณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยว
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ เลหาศิริวงศ์

ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

3. รองศาสตราจารย์ ดร.ราณี อธิชัยกุล

อาจารย์สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

4. รองศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ แดงตันกี

คณบดีวิทยาลัยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดลฤทัย โกวรรณะกุล

ผู้อำนวยการ ศูนย์ความเป็นเลิศอุตสาหกรรมไมซ์และอีเว้นท์
เชิงธุรกิจ (CEMBEI) คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินจง โพชารี

อาจารย์คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

7. ดร.ชัยรัช ศรีบริวารพิทักษ์

อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

8. ดร.กฤต พันธุ์ปัญญา

อาจารย์วิทยาลัยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

9. ดร.วินิธา พานิชย์

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพันธกิจสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

10. ดร.สิริรัตน์ ขอบชาย

อาจารย์คณะบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

11. ดร.อมราวดี คำบุญ

อาจารย์คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

12. ดร.สุธีรา สิทธิกุล

อาจารย์วิทยาลัยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

13. ดร.วินิตรา ลีละพัฒนา

อาจารย์วิทยาลัยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

14. ว่าที่ร้อยเอก ดร.จิระชัย ยมเกิด	อาจารย์วิทยาลัยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
15. อาจารย์วรรัตน์ บุญแฝง	อาจารย์คณะบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
16. คุณสุรัชسانی ทองมี	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
17. คุณขวัญดาว เขตร์สมุทร	Project Manager Thailand Lifelong Learning &
Education Expo แผนก Exhibition Project
บริษัท IMPACT Exhibition Management Co., Ltd.
18. คุณศีกษิต สุวรรณดิษฐกุล	ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร Deevana Hotel & Resort และ
อุปนายกสมาคมโรงแรมไทย (ภาคใต้)

ผู้จัดทำรวบรวมบทความวิจัยและรายงานสืบเนื่อง (e-Proceeding)

1. อาจารย์ดุษฎี ช่วยสุข	รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย
วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ
มหาวิทยาลัยนครพนม
2. อาจารย์อัจฉริยา ทุมพานิชย์	หัวหน้างานวิจัย
วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ
มหาวิทยาลัยนครพนม
3. นายวุฒิภัทร พงษ์เพชร	รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองบริหารวิชาการ
มหาวิทยาลัยนครพนม
4. นางสาวเพ็ญพิชญา ปิตตะ	นักวิชาการศึกษา
วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ
มหาวิทยาลัยนครพนม

รายชื่อมหาวิทยาลัยและหน่วยงานเครือข่ายความร่วมมือ
การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 1 ประจำปี 2565
วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
Tourism and Service Industry Conferences (TSIC 2022)

เจ้าภาพหลัก

วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม

เจ้าภาพร่วม

1. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
6. คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
7. วารสาร Journal of Future Studies for Development (JFSD) และ Social Science Research & Innovation (SSRI) จากสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
8. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนครพนม

ประเด็นและหัวข้อย่อยภายใต้การประชุม แบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. การท่องเที่ยว (Tourism) ประกอบด้วย

- 1.1 การท่องเที่ยวภายใต้ความปกติใหม่ (New Normal Tourism)
- 1.2 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)
- 1.3 การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism)
- 1.4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural and Heritage Tourism)
- 1.5 การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณและศาสนา (Spiritual and Religious Tourism)
- 1.6 การสร้างสรรค์ และนวัตกรรมการท่องเที่ยว (Creativity and Innovation Tourism)
- 1.7 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ Wellness and Medical Tourism)
- 1.8 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism)
- 1.9 การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism)
- 1.10 นันทนาการ (Leisure and Recreation)
- 1.11 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (Information Technology for Tourism)
- 1.12 การขนส่งและห่วงโซ่อุปทานเพื่อการท่องเที่ยว (Logistics and Value Chain Tourism)

2. อุตสาหกรรมบริการ (Hospitality Industry) ประกอบด้วย

- 2.1 อุตสาหกรรมบริการ (Hospitality Industry)
- 2.2 โรงแรมและที่พัก (Hotel and Accommodation)
- 2.3 ไมซ์และอีเว้นท์ (MICE and Events)
- 2.4 อุตสาหกรรมการบิน (Aviation Industry)

3. ด้านสังคมศาสตร์และอื่นๆ (Social Sciences and Etc.)

- 3.1 สังคมศาสตร์ (Social Sciences)
- 3.2 บริหารธุรกิจ (Business Administration)
- 3.3 อื่นๆ (Etc.)

หมายเหตุ : ทักษะ แนวคิด และข้อความที่นำเสนอในบทความวิจัยและรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (e-Proceeding) นี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความวิจัย/บทความวิชาการเท่านั้น

กำหนดการ
การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 1 ประจำปี 2565
Tourism and Service Industry Conferences (TSIC 2022)
วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
วันที่ 24 - 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2565

วันที่ 24 พฤษภาคม 2565

เวลา	กิจกรรม
08.00 – 09.00 น.	ลงทะเบียน / ฉายวีดิทัศน์วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
09.00 – 09.15 น.	กล่าวรายงานการจัดประชุม โดย อาจารย์ ดร.พรหมภัสสร ชุมบุญญฤทธิ์ คณบดีวิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ
09.15 – 09.30 น.	ประธานกล่าวเปิดงาน โดย ดร.พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนม
09.30 – 10.30 น.	การบรรยายพิเศษ ในหัวข้อ “การท่องเที่ยวไทย ต่อนี้ไป...ไม่เหมือนเดิม: การพัฒนาและการจัดการ เริ่มต้นจากศูนย์หรือไม่? (Never the Same Thailand Tourism in the Next Normal Era: Setting Zero for Development and Management)” โดย ศาสตราจารย์ ดร. เทิดชาย ช่วยบำรุง กรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิมหาวิทยาลัยนครพนม / ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา / ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการแบบบูรณาการ คณะการจัดการการท่องเที่ยว (GSTM) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
10.30 – 12.00 น.	การเสวนา ในหัวข้อ “มิติใหม่ของการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการภายใต้ความปกติใหม่” (Tourism and Hospitality Trends in the Next Normal) โดย (1) รศ.ดร.สุวิทย์ เล้าหศิริวงศ์ ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (2) คุณสุรัชธานี ทองมี ผู้อำนวยการฝ่ายสำนักส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (3) คุณศีกษิต สุวรรณดิษฐ์กุล ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร Deevana Hotel & Resort และอุปนายกสมาคมโรงแรมไทย (ภาคใต้) (4) คุณขวัญดาว เขตรสมุทร Project Manager - Thailand Lifelong Learning & Education Expo / แผนก Exhibition Project - บริษัท IMPACT Exhibition Management Co., Ltd. (5) Moderator – อาจารย์ ดร. กันตภพ บัวทอง วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 16.30 น.	นำเสนอผลงานด้วยวาจา (Oral Presentation) ผ่านโปรแกรม Microsoft Team

วันที่ 25 พฤษภาคม 2565

เวลา	กิจกรรม
08.30 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 – 12.00 น.	นำเสนอผลงานด้วยวาจา (Oral Presentation) ผ่านโปรแกรม Microsoft Team
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 16.30 น.	นำเสนอผลงานด้วยวาจา (Oral Presentation) ผ่านโปรแกรม Microsoft Team
16.30 – 17.00 น.	ประกาศผลรางวัล และปิดการประชุม

- หมายเหตุ : 1. พักรับประทานอาหารว่าง เวลา 10.30 น. และ 14.30 น.
2. กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

Session 3				
คณะกรรมการประจำห้อง : ประธานกรรมการ - ผศ.ดร.ลินจง โพชารี				
กรรมการ – อาจารย์ ดร.กฤต พันธุ์ปัญญา				
เลขานุการ – อาจารย์สุภัทรา เขียวศรี และนายณัฐวุฒิ สุริวรรณ				
ลำดับ	เวลา	รหัสบทความ	ชื่อบทความ	ชื่อผู้เขียนบทความ
1.	13.15-13.30 น.	TSIC-T008	แนวทางการจัดการบ้านศิลปินเป็นพื้นที่การเรียนรู้และการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเลย	ไทยโรจน์ พวงมณี คชสิทธิ์ เจริญสุข ณศิริ ศิริพริมา พชรมณ ใจงามดี
2.	13.35-13.50 น.	TSIC-T011	พลวัตของทุนกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยเบ็้งบ้านโคกสลุง	พรสวรรค์ ตรีพาสัย สาลินี อันตรเสน
3.	13.55-14.10 น.	TSIC-T014	การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบของการท่องเที่ยวอัจฉริยะด้วยการวิเคราะห์บรรณมิติ	อัจฉริยา ทุมพานิชย์ วุฒิกัทร พงษ์เพชร
4.	14.15-14.30 น.	TSIC-T015	มานุษยวิทยาศาสนากับการท่องเที่ยว “สายมู”: กรอบแนวคิด ความหมาย ความเชื่อและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร	ปุณณชรีย์ เจียวิริยบุญญา พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์
5.	14.35-14.50 น.	TSIC-S005	ค่านิยมทางสังคม แรงจูงใจปัจจัยผลักและปัจจัยดึงของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการท่องเที่ยวจังหวัดอ่างทอง	วีรภัทร์ ดาวเรือง เลิศพร ภาரசกุล เชียง เกาขิต สุทธิพร เสฏฐิตานันท์
6.	14.55-15.10 น.	TSIC-T007	พยานาค : ความเชื่อ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยว จังหวัดบึงกาฬ	วิศิษย์ศักดิ์ อุดมมาลา ปัทมา สุริยกุล ณ อยู่ธยา อารีรัตน์ บริบูรณ์

Tourism Session			
รหัสบทความ (Article Code)	ชื่อบทความ (Article Title)	ผู้วิจัย (Authors)	สถาบันต้นสังกัดของผู้เขียนบทความ (Corresponding Author's Affiliation)
TSIC-T007	พญานาค : ความเชื่อ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยว จังหวัดบึงกาฬ	วิศิษฐ์ศักดิ์ อุดมมาลา ปัทมา สุริยกุล ณ อยุธยา อารีรัตน์ บริบูรณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
TSIC-T008	แนวทางการจัดการบ้านศิลปินเป็นพื้นที่การเรียนรู้ และการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเลย	ไทยโรจน์ พวงมณี คชสิทธิ์ เจริญสุข ณศิริ ศิริพริมา พชรมณ ใจงามดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
TSIC-T009	พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวบนความปกติใหม่ของจังหวัดกาฬสินธุ์	ดวงชนก วรพิพรหมมา	นักวิชาการอิสระ (ขอนแก่น)
TSIC-T010	วิกฤตและการเรียนรู้ ณ ชุมชนท่องเที่ยวหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	อรุณโรจน์ พวงสุวรรณ วารัฐ มัธยมบุรุษ	คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
TSIC-T011	พลวัตของทุนกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยเบ็้งบ้านโคกสูง	พรสวรรค์ ตรีพาสัย สาลินี อันตรเสน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
TSIC-T012	การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวคนเดียวในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันวายในยุคความปกติถัดไป	ณัฐพล มอญเพชร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
TSIC-T013	การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบไม่ใช่แนวโน้มการท่องเที่ยวแต่เป็นสิ่งที่มนุษยชาติต้องรับผิดชอบร่วมกัน	ปริศนาริ ศิริรัตน์	วิทยาลัยการท่องเที่ยวและ อุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
TSIC-T014	การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบของการท่องเที่ยวอัจฉริยะด้วยการวิเคราะห์บรรณมิติ	อัจฉริยา ทุมพานิชย์ วุฒิกัทร พงษ์เพชร	วิทยาลัยการท่องเที่ยวและ อุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
TSIC-T015	มานุษยวิทยาศาสนากับการท่องเที่ยว “สายมู”: กรอบแนวคิด ความหมาย ความเชื่อและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร	ปุณณทริย์ เจียวิริยบุญญา พรหมภัสสร ชุนหบุญญทิพย์	มหาวิทยาลัยนครพนม

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ผลงานนำเสนอ Session 2	
การท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์ : พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการเดินทางบนความปกติใหม่ ดวงชนก วรธิพรหมมา	64
การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวคนเดียวในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยว เจนเนอเรชันวายในยุคความปกติถัดไป ณัฐพล มอญเพชร	76
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจพักโรงแรม ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม ช่วงวิกฤตการณ์ COVID -19 บุญธรรม ชำชั้นมะณี	91
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านสปาในยุคโควิด-19 พีไลวรรณ พูลสวาท	105
ผลงานนำเสนอ Session 3	
แนวทางการจัดการบ้านศิลปินเป็นพื้นที่การเรียนรู้และการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเลย ไทยโรจน์ พวงมณี, คชสิทธิ์ เจริญสุข, ณศิริ ศิริพริมา และพรชรมณ ใจงามดี	117
พลวัตของทุนกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยเบ้งบ้านโคกสูง พรสวรรค์ ตรีพาสัย สาลีณี อंतरเสน	133
การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบของการท่องเที่ยวอัจฉริยะด้วยการวิเคราะห์บรรณมิติ อัจฉริยา ทุมพานิชย์ และวุฒิภัทร พงษ์เพชร	150
มานุษยวิทยาศาสนากับการท่องเที่ยว “สายมู”: กรอบแนวคิด ความหมาย ความเชื่อและรูปแบบ ของการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ปุณณตรีย์ เจียวิริยบุญญา และพรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์	168
พญานาค : ความเชื่อ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยว จังหวัดบึงกาฬ วิศิษฐ์ศักดิ์ อุดมมาลา, ปัทมา สุริยกุล ณ อยุธยา และอารีรัตน์ บริบูรณ์	170

พลวัตของทุนกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยเบ็งบ้านโคกสูง

Dynamics of Capital in Cultural Tourism Management of Thai Boeng Khoksalung Community

พรสวรรค์ ตรีพาสัย¹ และสาลินี อันตรเสน²

Pornsawan Tripasai¹ and Salinee Antarasena²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการของการใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านมาเป็นทุนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยเบ็งบ้านโคกสูง จังหวัดลพบุรี 2) ทำความเข้าใจลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนเชิงสัญลักษณ์ ของชาวไทยเบ็งบ้านโคกสูง 3) วิเคราะห์กระบวนการแปลงทุนประเภทต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันนำไปสู่การสร้างความยั่งยืนให้กับวัฒนธรรมชุมชน งานศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในพื้นที่บ้านโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี กลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ แกนนำกลุ่มชุมชนวัฒนธรรมไทยเบ็งบ้านโคกสูง ครูภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรม ผู้สูงอายุ เยาวชน และชาวบ้านทั่วไป ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยกรอบแนวคิดเรื่องทุนของปีแอร์ บูร์ดิเยอ ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านโคกสูงมีจุดเริ่มต้นจากกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมเมื่อครั้งมีการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ วัฒนธรรมพื้นบ้านได้รับความสำคัญในฐานะที่เป็นต้นทุนที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อสร้างความสมานฉันท์ของคนในชุมชน เมื่อกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมได้ปรับเปลี่ยนอย่างเป็นทางการพลวัตตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม จนพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน มีการแปลงต้นทุนทางวัฒนธรรมไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนเชิงสัญลักษณ์ กระบวนการแปลงทุนเหล่านี้ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชน และนำมาซึ่งพลังของชาวชุมชนในการต่อกรกับอำนาจจากภายนอก

คำสำคัญ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ; ทุนทางวัฒนธรรม ; ไทยเบ็งบ้านโคกสูง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, Assistant Professor in English Section, Department of Western Languages, Faculty of Archaeology, Silpakorn University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการจัดการธุรกิจและภาษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, Assistant Professor in Department of Business Management and Languages, Faculty of Management Science, Silpakorn University

ABSTRACT

This paper proposes to present 1) the development of authentic folk culture into a source of income for cultural tourism management at Thai Boeng Khoksalung Community in Lopburi province; 2) Relationships of capital dynamics at Thai Boeng Khoksalung, including cultural capital, economic capital, social capital and symbolic capital; 3) Analysis of capital conversion process in instigating and catalysing both cultural tourism and cultural sustainability of the community. Ethnographic research approach conducted at Thai Boeng Khoksalung (Phatthana Nikhom district, Lopburi province) included in-depth interviews and observation, both participant and non-participant. Research participants comprised cultural leaders, cultural sages, elderly, youth and ordinary people. The study offers an in-depth examination of Pierre Bourdieu's theoretical framework on the capital forms. Results reveal that Thai Boeng Khoksalung community started to develop their cultural tourism from their cultural revitalisation, dating back to the construction period of Pa Sak Cholasit Dam located in the same district of the community. Social cohesion within the community has been built on their revitalised folk culture. Economic and sociocultural changes have resulted in the community's cultural revitalisation, and subsequently, the community's cultural tourism at present. Cultural capital has been converted into economic capital, social capital and symbolic capital. This conversion of capital has enhanced the community residents' overall quality of life and also, ratified their power in negotiations, or bargaining power, when dealing with external forces in today's competitive market environment.

Keywords : Cultural tourism ; Cultural capital ; Thai Boeng Khoksalung

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ดังสะท้อนในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 ที่ระบุถึงนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้รัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวภายในประเทศ ทั้งในส่วนของเมืองหลัก เมืองรอง และการท่องเที่ยวชุมชน โดยมุ่งสนับสนุนให้นำความรู้และทรัพยากรในพื้นที่มาผลิตเป็นสินค้าและบริการ เพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากให้สามารถสร้างรายได้ กระจายรายได้สู่ชุมชน สนับสนุนสินค้าชุมชน และยกระดับวิถีชีวิตชุมชนให้มีความเข้มแข็ง (Thai Government, 2019) นโยบายดังกล่าวได้รับการขานรับจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในส่วนของชุมชนเอง เมื่อได้รับการกระตุ้นจากภาครัฐ ก็หันกลับไปให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต อัตลักษณ์ของท้องถิ่น พร้อมกับนำมาใช้เป็นทรัพยากรหรือทุนทางวัฒนธรรมสำหรับจัดการท่องเที่ยว เนื่องจากสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวของตน และยังใช้เพื่อบูรณาการในการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แตกต่างให้กับนักท่องเที่ยวได้อีกด้วย (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2022; Tourism Authority of Thailand, 2020)

บ้านโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี เป็นชุมชนของชาวไทยเบ็ญในแถบลุ่มแม่น้ำป่าสัก ชาวไทยเบ็ญโคกสูงจำนวนหนึ่งรวมกลุ่มกันภายใต้ชื่อ “ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบ็ญบ้านโคกสูง” มีเป้าหมายและการดำเนินงานไปในทิศทางของการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ และการพัฒนากำลังคนและภูมิปัญญาเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบ็ญบ้านโคกสูงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของตนในฐานะที่เป็นทุนดั้งเดิม พร้อมกับนำวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น ผ้าขาวม้า ย่าม เครื่องมือเครื่องใช้ในอดีต เรือไทยเบ็ญโคกสูงในอดีต และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น การทอผ้า การละเล่นเพลงพื้นบ้าน การทำอาหารพื้นบ้าน การทำของเล่นพื้นบ้าน ฯลฯ มาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีการบริหารจัดการโดยชาวชุมชนเอง โดยมองว่าการท่องเที่ยวจะเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการการทำงานให้บรรลุเป้าหมายในการ “อนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน และพัฒนา” และเน้นย้ำว่าการใช้วัฒนธรรมเป็น “ทุน” สำหรับจัดการท่องเที่ยวมิได้นำมาแต่เพียง “มูลค่า” ทางเศรษฐกิจที่เป็นตัวเงินเท่านั้น แต่ยังมีนามซึ่ง “คุณค่า” ที่ไม่สามารถตีราคาเป็นเม็ดเงินได้อย่างชัดเจน ความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทำให้บ้านโคกสูงกลายเป็นชุมชนต้นแบบของการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน และพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนของชุมชน (Pornwasin, 2022) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งดำเนินการโดยชาวชุมชนนี้เน้นการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการเพิ่มมูลค่าให้กับวัฒนธรรมของชุมชนและการสร้างความหมายเชิงคุณค่าให้กับวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่การสร้างแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมและกำลังคนของชุมชนให้สามารถปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวไทยเบ็ญโคกสูงซึ่งเป็นจุดแข็งของชุมชนและถูกนำมาใช้เป็น “ทุน” ที่สามารถนำมาใช้ต่อยอดเพื่อสร้างเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางจิตใจให้กับชาวชุมชน และสนใจเรื่องการนำเอาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือทางยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนชุมชนไปสู่ความยั่งยืน ผู้ศึกษาจึงตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของการใช้วัฒนธรรมมาเป็นต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านโคกสูง รวมถึงทิศทางของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นอกจากนี้ การที่ผู้จัดการท่องเที่ยวของชุมชนมองว่าวัฒนธรรมคือต้นทุนสำหรับการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ และพยายามสร้างความสมดุลระหว่างมูลค่ากับคุณค่าของวัฒนธรรม จึงมีคำถามเพิ่มเติมว่าวัฒนธรรมของชาวไทยเบ็ญโคกสูงในฐานะที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมนั้น สามารถแปลงไปเป็นทุนประเภทอื่นได้อีกหรือไม่ ทุนเหล่านี้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไร และมีกระบวนการอะไรในการแปลงทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นทุนดั้งเดิมให้เกิดเป็นคุณค่าและมีมูลค่าเพิ่ม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourism)” เป็นการผสมระหว่างคำว่า “การท่องเที่ยว (tourism)” และ “วัฒนธรรม (culture)” จึงทำให้คำนี้มีความหมายที่กว้าง ยากที่จะนิยามความหมายเฉพาะได้ Richards (1996: 21-24) อธิบายถึงขอบเขตความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” จะแปรไปตามบริบทของการใช้งาน ขึ้นอยู่กับการมองว่าเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (product-based definition) หรือว่าเป็นกระบวนการ (process-based conceptual definition) ด้วยเหตุนี้ คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” จึงครอบคลุมตั้งแต่การเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่นำไปใช้ในการ

ท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กิจกรรมทางวัฒนธรรม แรงจูงใจด้านวัฒนธรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนพื้นที่ท่องเที่ยว หรือกระบวนการที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้คุณค่าหรือความหมายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ไปเยือน แม้ว่าจะมีการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย แต่ Ratanasuwongchai (2011: 32) ได้ชี้ให้เห็นถึงจุดเน้นของความหมายเหล่านั้นว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับแรงคล้อยหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อสังเกตเรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณีขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต้องเคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันเพื่อให้เกิดมิตรภาพและสันติภาพระหว่างชุมชนอย่างยั่งยืน

การเดินทางของนักท่องเที่ยวเข้ามายังพื้นที่ท่องเที่ยวนำมาซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของพื้นที่ ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เกิดผลกระทบในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทั้งเชิงลบและเชิงบวก (du Cros and McKercher, 2015: 27-46; Robinson & Picard, 2006: 23-28; Raj, Griffin and Morpeth, 2013: 29-32; Smith, 1989) ในส่วนของผลกระทบด้านสังคมวัฒนธรรมที่มีต่อชุมชนซึ่งเกิดจากการท่องเที่ยวนั้น พบว่าวัฒนธรรมที่นำมาใช้ในการท่องเที่ยวจะถูกประดิษฐ์หรือแต่งเติมเพื่อใช้เป็นสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าเพื่อขายให้กับนักท่องเที่ยวจึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความหมายของวัฒนธรรมชุมชน เมื่อวัฒนธรรมกลายเป็นสิ่งที่มีความหมายในเชิงเศรษฐกิจ เป็นสินค้าที่ผลิตเพื่อขายให้นักท่องเที่ยว ความหมายในเชิงพิธีกรรมและความจริงแท้ของวัฒนธรรมจะถูกทำลาย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (Cohen, 2000; Greenwood, 1989) ดังตัวอย่างของการประดิษฐ์สร้างกาดหมั้วซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่มีมายาวนานของผู้คนในสังคมล้านนาให้กลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ หากมองในมุมมองของนักวิชาการ ประชาชนท้องถิ่น นักเคลื่อนไหวทางสังคมแล้ว การประดิษฐ์สร้างกาดหมั้วเป็นการเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อให้นักทุนและคนต่างถิ่นกอบโกยเอาผลประโยชน์ และยังเป็น การลดทอนคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นลงอีกด้วย (Wisaprom, 2021) อย่างไรก็ตาม การทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวก็สามารถช่วยฟื้นฟูวัฒนธรรมที่กำลังลดความสำคัญลงให้กลับมามีความหมายต่อชาวชุมชนอีกครั้งหนึ่งได้ เช่นในกรณีของบาหลี่ แม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะนำความสมัยใหม่มาสู่บาหลี่ แต่ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวัฒนธรรมของชาวบาหลี่ ทำให้ชาวบาหลี่ต้องการที่จะรักษาวัฒนธรรมของตนเอาไว้เพื่อสนองตอบกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวัฒนธรรมดั้งเดิม ชาวบาหลี่ในหลายหมู่บ้านได้ฟื้นฟูศิลปะพื้นบ้านของตนขึ้นมา ศิลปะพื้นบ้านเหล่านี้ถูกนำไปบรรจุในหลักสูตรที่นักเรียนจะต้องเรียนในโรงเรียน เยาวชนบาหลี่จึงมีโอกาสรียนรู้ศิลปะพื้นบ้านและนำมาแสดงให้กับนักท่องเที่ยว การเห็นภาพสะท้อนความเป็นบาหลี่จากการท่องเที่ยวทำให้เยาวชนบาหลี่สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และเกิดความต้องการที่จะสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมพื้นถิ่นของตนเอง (McKean, 1989) หรือกรณีของตลาดร้อยปีสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เคยซบเซาลงและมีปัญหาขัดแย้งกับกรมธนารักษ์ แต่การรื้อฟื้นอัตลักษณ์ในอดีตของชาวชุมชนและการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวนำมาซึ่งการสร้างพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางเศรษฐกิจแบบใหม่ที่ชาวชุมชนนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองกับอำนาจรัฐ (Kamonsakdavikul, 2013)

ทุนทางวัฒนธรรม

“ทุน” มีคุณสมบัติของความเป็นพลวัต ดังจะเห็นได้ว่าทุนประเภทหนึ่งสามารถนำมาใช้เป็นต้นทุนเพื่อต่อยอดหรือเสริมทุนประเภทอื่นๆ ออกไปได้ เช่น การนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นทุนตั้งต้นเพื่อใช้สะสมต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม หรือใช้เพื่อเพิ่มทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนเชิงสัญลักษณ์ ดังงานศึกษาของ Muenjanchoey (2015) ที่ศึกษาลักษณะทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม พบว่าชาวไทยทรงดำนำเอาวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมการอยู่อาศัยและวิถีชีวิต วัฒนธรรมการทำมาหากิน วัฒนธรรมการแต่งกาย เสื้อผ้า การประดับตกแต่ง วัฒนธรรมการดูแลสุขภาพ สุขภาพ และวัฒนธรรมศาสนาและความเชื่อ มาใช้เป็นทุนเพื่อสร้างเป็นมูลค่าและคุณค่า ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มศึกษาแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือทุนที่แฝงฝังอยู่ในกาย ทุนที่อยู่ในรูปของวัตถุ และทุนที่อาศัยการสถาปนา ในปัจจุบันกลุ่มไทยทรงดำนำทุนทางวัฒนธรรมของตนมาใช้เพื่อพัฒนาชุมชน โดยส่วนใหญ่แล้วมีลักษณะการใช้ทุนเพื่อเข้าถึงมูลค่าเป็นเงินทองโดยตรง จากนั้นจึงนำเงินทองที่ได้มาใช้เข้าถึงคุณค่าความจำเป็นและความต้องการภายหลัง มีส่วนน้อยที่ใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อเข้าถึงคุณค่าโดยตรง เช่น การจัดทำโครงการอนุรักษ์และพัฒนาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ในขณะที่งานศึกษาของ Kaewluan, Faengrit, and Jirasatthumb (2021) แสดงถึงความเลื่อมใสของการสะสม เพิ่มทุน และแปลงทุนประเภทต่างๆ ของยูทูบเบอร์ การศึกษานี้พบว่า ยูทูบเบอร์เจ้าของช่อง Mindset TV มีความโดดเด่นด้านทุนทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานเพราะมาจากตระกูลมหาเศรษฐีของไทย และเขายังมีต้นทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบอยู่ด้วย ทำให้สามารถสร้างตัวตนจนเป็นอัตลักษณ์ที่สามารถมีมูลค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่ยูทูบได้ ทุกอย่างได้ผสมจนกลายเป็นส่วนประสมของทุนประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ในตัว ก่อเกิดเป็นศักยภาพในการสร้างสรรค์เนื้อหา บริหารจัดการช่อง รวมถึงการประสานงานกับเครือข่ายต่างๆ จนประสบความสำเร็จ ปรากฏการณ์นี้สะท้อนว่ายูทูบเบอร์ผู้ใช้ทุนต่างๆ ที่ผนวกไว้ในอัตลักษณ์ของตนเพื่อการได้รับมา รักษา และสงวนไว้ซึ่งทุนทางสัญลักษณ์ เพื่อให้เกิดพลวัตในการเพิ่มทุนทุนต่อไป และการสะสมทุนในพื้นที่ของยูทูบนี้ยังเป็นการรักษาไว้ซึ่งความต่างของชนชั้นผ่านพื้นที่ในการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมนั่นเอง ในขณะที่ บี เตอะสกา ยูทูบเบอร์อีกคนหนึ่ง ไม่ได้มีพื้นเพทุนทางเศรษฐกิจที่สูง แต่ก็สามารถยกระดับสถานภาพทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจของตนได้ โดยอาศัยการบ่มเพาะทุนประเภทต่างๆ โดยเฉพาะบทบาทของการศึกษาและการปลูกฝังทางวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการเลื่อนสถานะโดยมีสื่อดิจิทัลเป็นปัจจัยช่วยให้เขาปรับสถานภาพได้ในเวลาอันรวดเร็ว

ส่วนในมุมมองด้านการท่องเที่ยว วัฒนธรรมเป็นปัจจัยความสำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะเป็นทรัพยากรที่ใช้ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ วัฒนธรรมจึงเป็นเสมือนสินทรัพย์หรือทุนที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน หลายพื้นที่ได้พัฒนาวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ และพยายามสร้างเอกลักษณ์ความแตกต่างให้กับวัฒนธรรมของตนเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว (OECD, 2009) อย่างไรก็ตาม การนำเอาต้นทุนวัฒนธรรมมาทำเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนด้วย ดังที่ du Corss and McKercher (2015) ได้เสนอแนะว่าการสร้างความยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับชุมชนเจ้าของวัฒนธรรม มีการวางแผนการท่องเที่ยวแบบองค์รวม ผู้จัดการท่องเที่ยวจะต้องพูดคุยและทำงานร่วมกับชุมชนในการออกแบบรูปแบบการท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยว ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการท่องเที่ยว และสร้างมาตรการท่องเที่ยวที่สามารถรักษาวัฒนธรรมชุมชนเอาไว้ เพื่อที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังประโยชน์ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ (การสร้างงาน กระจายรายได้ ฯลฯ) 2) ด้านการอนุรักษ์และนำกลับมาประยุกต์ใช้งาน (การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม การให้ความสำคัญกับพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ การสร้างความรู้สึกรักหวงแหนและต้องการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม ฯลฯ) 3) ด้านการสร้างความเป็นชาติและตำนานเรื่องความเป็นชาติ (สร้างอัตลักษณ์ของความเป็นชาติ การสร้างอัตลักษณ์ร่วมหรือประวัติศาสตร์ร่วมของความเป็นชาติ ฯลฯ) 4) ด้านการสร้าง

คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสร้างความรู้สึกรักยิ่งโดยเป็นส่วนหนึ่งพื้นที่ (สร้างความรู้สึกรักโหยหาอดีต สร้างความภาคภูมิใจในการเป็นชุมชน ช่วยรักษาและฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ช่วยส่งเสริมขีดความสามารถร่วมของท้องถิ่นและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ฯลฯ) และ 5) ด้านการสร้างพื้นที่สันหนนาการและสิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งที่ du Corss and McKercher นำเสนอสะท้อนให้เห็นในงานศึกษาของ Metis and Pudwong (2021) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบว่าชาวชุมชนได้นำเอาทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรทางโบราณคดี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดงออก มาผนวกรวมเข้าในการจัดทำการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ชาวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การดำเนินงานและติดตามประเมินผล การให้บริการนักท่องเที่ยว และการจัดสรรผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมนี้ส่งผลดีต่อชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน เพราะทำให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น และการฟื้นฟูสิ่งก่อสร้างทางโบราณคดีและวัฒนธรรมภายในชุมชน ส่วนงานศึกษาของ Pratumswan and Phansiri (2021) เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อสังคมที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นฐานการดำเนินธุรกิจอันเป็นการสร้าง “มูลค่าเพิ่ม” ให้กับ “คุณค่า” เดิมของวัฒนธรรมที่มีอยู่ โดยทำการวิเคราะห์ศักยภาพของโครงการวิจัยเพื่อสังคมของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวจำนวน 4 โครงการ ผลการศึกษาพบว่าทุกโครงการใช้วัฒนธรรมเป็นต้นทุนในการบูรณาการกับทุนประเภทอื่น ได้แก่ ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ ทุนมนุษย์ และทุนสังคม เพื่อแปลงทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นทุนทางเศรษฐกิจเพื่อนำมาสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน ทุกโครงการสามารถช่วยให้ชุมชนของตนสามารถสืบสานวัฒนธรรม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านจิต-ปัญญา ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการมีความอึดใจ เห็นคุณค่าตนเอง ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสามารถร้อยพันความเป็นชุมชนในอดีต ดีความและเติมความหมายใหม่ทำให้วัฒนธรรมเดิม จนทำให้เป็นวัฒนธรรมเดิมที่กำลังลดบทบาทไปกลับมาเป็นวัฒนธรรมที่มีชีวิตและสามารถดำรงอยู่อย่างสอดคล้องกับบริบทปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาพัฒนาการของการใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านมาเป็นทุนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยเบิ่งโคกสูง จังหวัดลพบุรี
2. ทำความเข้าใจลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนเชิงสัญลักษณ์ ของชาวไทยเบิ่งโคกสูง
3. วิเคราะห์กระบวนการแปลงทุนประเภทต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันนำไปสู่การสร้างความยั่งยืนให้กับวัฒนธรรมชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทำความเข้าใจประเด็นศึกษาเรื่องทุนและการแปลงทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นทุนประเภทอื่นของบ้านโคกสูง ผู้ศึกษาเลือกใช้แนวคิดเรื่องทุนของปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล

แนวคิดเรื่องทุนของปีแอร์ บูร์ดิเยอ ให้ความสำคัญกับ “ปฏิบัติการ (Practice)” และ “บทบาทของปัจเจกในฐานะผู้กระทำการ” กล่าวคือ ผู้กระทำการนำทุนที่สะสมเอาไว้มาใช้งานผ่านการปฏิบัติต่างๆ อย่างไรก็ตาม ปฏิบัติการเหล่านั้นก็ไม่มี

อาจแยกขาดไปจากสังคมที่หล่อหลอมเขาขึ้นมาได้ บุรดิเยอไม่ได้มองทุนเฉพาะในรูปแบบเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ได้ขยายความไปยังทุนประเภทอื่นที่ไม่สามารถตีค่าเป็นผลกำไรทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจนได้ ทุนเหล่านี้ได้แก่ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนเชิงสัญลักษณ์ ทุนเหล่านี้สามารถขยายขอบเขตไปสู่การมีมูลค่าทางเศรษฐกิจได้โดยผ่านปฏิบัติการต่างๆ (Bourdieu, 1986: 242-243) ดังนั้น บุรดิเยอจึงแบ่งทุนออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ทุนทางเศรษฐกิจ (economic capital) คือทุนที่สามารถเปลี่ยนรูปเป็นเงินได้อย่างตรงไปตรงมาและโดยทันที (Bourdieu, 1986: 243; Chantavanich, 2010: 242-243)

2. ทุนทางวัฒนธรรม (cultural capital) แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1) ทุนที่แฝงฝังในร่างกาย (the embodied state) คือทุนที่หลอมรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย หรือ habitus ซึ่งก็คือ ความโน้มเอียงที่กำหนดทิศทางการกระทำของบุคคล habitus ถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม การปลูกฝังค่านิยมและวิถีคิดต่างๆ รวมถึงระบบการจัดการกับร่างกายลงไปในตัวบุคคล เมื่อมีการปฏิบัติซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง โครงสร้างจากการปฏิบัติซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกก็จะหลอมรวมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย (embodiment) ทำให้การปฏิบัติของบุคคลอยู่ในกรอบความโน้มเอียงนั้นและนำไปโดยอัตโนมัติ (Prasongbundit, 2005; Sanaimpaisalsuk, 2007) การครอบครองทุนประเภทนี้จึงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเรื่องช่วงเวลา สังคม และชนชั้นทางสังคม โดยจะเกี่ยวโยงกับระยะเวลาในการสะสมทุนภายในครอบครัว และสัมพันธ์กับกระบวนการส่งต่อการใช้งานทุนทางวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของวัตถุ กล่าวคือ การมีทุนทางวัตถุมากจะเอื้อต่อการสะสมทุนที่แฝงฝังในร่างกาย นอกจากนี้ ช่วงวัยก็มีผลต่อการสะสมทุนที่แฝงฝังในร่างกาย ยิ่งมีการสะสมทุนและส่งต่อทุนในช่วงวัยที่บุคคลยังมีอายุน้อย บุคคลนั้นก็จะสะสมทุนในตัวเองเพิ่มมากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น (Bourdieu, 1986)

2.2) ทุนที่อยู่ในรูปของวัตถุ (the objectified state) คือทุนที่อยู่ในรูปของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ทุนรูปแบบนี้ยังสามารถแปลงเป็นทุนทางเศรษฐกิจและใช้ในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ได้อีกด้วย

2.3) ทุนที่อาศัยการสถาปนา (institutionalized state) คือทุนที่ถูกแปลงให้อยู่ในรูปแบบของการรับรองจากสถาบัน เช่น สถาบันการศึกษา การรับรองคุณสมบัติหรือความสามารถโดยสถาบันจะเป็นสิ่งที่ประกันคุณค่าของทุนที่เจ้าของทุนครอบครองอยู่ และยังช่วยสร้างการรับรู้และการยอมรับอีกด้วย การรับรองจากสถาบันยังทำให้เกิดการแปลงทุนทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นทุนทางเศรษฐกิจอีกด้วย เพราะการรับรองจากสถาบันจะเป็นเครื่องประกันมูลค่าของตัวเงินที่ผู้ครอบครองทุนจะได้รับ (Bourdieu, 1986)

3. ทุนทางสังคม (social capital) คือเครือข่ายทางสังคมหรือความเป็นสมาชิกของกลุ่ม เครือข่ายนี้จะดำรงอยู่เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเชิงวัตถุ และ/หรือเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งจะช่วยรักษาความสัมพันธ์ให้คงอยู่ต่อไปและเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้เข้มแข็งขึ้น ปริมาณของทุนทางสังคมที่บุคคลเป็นเจ้าของจะขึ้นอยู่กับขนาดของเครือข่ายความสัมพันธ์ที่รวบรวมเอาไว้ และขึ้นอยู่กับปริมาณของทุนประเภทอื่นที่ผู้ที่อยู่ในเครือข่ายครอบครองไว้ (Bourdieu 1986)

4. ทุนเชิงสัญลักษณ์ (symbolic capital) คือคุณสมบัติ ชื่อเสียง เกียรติยศ ทุนเชิงสัญลักษณ์จะผูกติดอยู่กับชื่อของกลุ่ม ตระกูล หรือเผ่าพันธุ์ ทำให้การรักษาหรือเพิ่มพูนทุนนี้ให้มากขึ้นจะต้องกระทำผ่านการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เป็นเจ้าของทุนนี้อยู่แล้ว (Bourdieu, 1998)

ทุนทั้ง 4 ประเภทมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ไม่สามารถแบ่งแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน ทุนประเภทหนึ่งสามารถแปลงไปเป็นทุนประเภทอื่นได้ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างทุนประเภทต่างๆ และการแปลงทุนประเภทหนึ่งให้เป็นทุนอีกประเภทหนึ่ง รวมถึงวงจรของการผลิต สะสม หมุนเวียน แลกเปลี่ยนทุน จะเกิดขึ้นภายในพื้นที่ทางสังคมที่บุรดิเยอเรียกว่า “field” ซึ่งก็

คือพื้นที่ทางสังคมที่ผู้กระทำการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ผ่านการผลิต หมุนเวียน และใช้ทุนประเภทต่างๆ field จึงเป็นพื้นที่ที่บรรดาผู้กระทำการต่างแข่งขันกันเพื่อสะสมและครอบครองทุน (Swartz, 1997: 117)

บูร์ดิเยอมองว่าปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในขอบเขตของ field เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ปัจเจกไม่สามารถเคลื่อนย้ายตำแหน่งแห่งที่ได้โดยเสรี เนื่องจากถูกกำกับให้อยู่ภายใต้กลไกอำนาจซึ่งเป็นสิ่งที่ประกอบสร้าง field ขึ้นมา เช่น กลไกเกี่ยวกับการแบ่งแยก หรือกลไกด้านช่องทางการติดต่อ แต่ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าไม่มีการเคลื่อนไหวใดๆ เกิดขึ้นใน field เลย เพราะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบรรดาผู้กระทำการจะเกิดขึ้นในลักษณะของการแข่งขันช่วงชิงกันเพื่อที่จะปกป้องรักษาหรือเลื่อนตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมของตนโดยใช้วิธีการต่างๆ อันนำมาซึ่งการรักษา เพิ่มพูน แลกเปลี่ยน หรือแปลงทุนต่างๆ ที่ตนครอบครองอยู่ (Bourdieu, 1998; Bourdieu, 2010; Bourdieu and Johnson, 1993) ทั้งนี้ผู้ที่มีทุนตั้งต้นอยู่ก่อนแล้วและมีทุนในครอบครองเป็นปริมาณมากจะได้เปรียบในเรื่องของการเพิ่มพูนและสะสมทุนมากกว่าผู้ที่ไม่มีความพร้อมหรือมีทุนอยู่น้อยกว่า ทำให้กลุ่มแรกสามารถเลื่อนไปสู่ตำแหน่งแห่งที่ใหม่ได้ง่ายกว่า (Bourdieu and Johnson, 1993; Thomson, 2008)

บูร์ดิเยอยังชี้ให้เห็นว่าภายในสังคมใหญ่ที่มีผู้กระทำการจำนวนมากถือครองพื้นที่ทางสังคมร่วมกันนั้น จะประกอบไปด้วย field ย่อย (subfield) ที่หลากหลาย บรรดาผู้กระทำการก็จะมีตำแหน่งแห่งที่ใน field ย่อยมากกว่าหนึ่ง field (Thomson, 2008: 70) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่รวมที่ประกอบขึ้นจาก field ย่อยๆ นี้ เป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างบรรดาผู้กระทำการที่ครอบครองทุนอย่างใดอย่างหนึ่งในจำนวนที่มากพอที่จะทำให้อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจในการครอบงำ field ที่เกี่ยวเนื่องกันได้ (Bourdieu, 1998: 34)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องทุนของบูร์ดิเยอแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันซับซ้อนของปฏิบัติการเกี่ยวกับทุนประเภทต่างๆ ทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนเชิงสัญลักษณ์ ทุนเหล่านี้ล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกันทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับการรวมกลุ่มของปัจเจก และระดับสูงขึ้นไปคือระดับของรัฐ ดังนั้นการศึกษาเรื่องการทุนและการแปลงทุนจะต้องทำความเข้าใจพลวัตและการเลื่อนไหลของปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับทุนและรูปแบบความสัมพันธ์ของทุนประเภทต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหลากหลายระดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามที่บ้านโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับ 1) แกนนำกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบ็ญบ้านโคกสูงจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในวางแผนนโยบายและขับเคลื่อนงานทางวัฒนธรรมตั้งแต่เริ่มมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมจนกระทั่งพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน 2) ครูภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกลุ่มเครือข่ายผู้สูงอายุ จำนวน 6 คน เพื่อเก็บข้อมูลเรื่องการส่งเสริมและถ่ายทอดภูมิปัญญา 3) กลุ่มเยาวชนเมล็ดข้าวเปลือกไทยเบ็ญ จำนวน 5 คน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการสืบทอดภูมิปัญญา 4) ชาวบ้านทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนสำหรับคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการ snowball sampling นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นโดยกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบ็ญบ้านโคกสูง เพื่อให้เห็นบรรยากาศและภาพรวมของกิจกรรม รูปแบบการจัดกิจกรรม รวมถึงปฏิสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนในกิจกรรมค่ายภูมิปัญญาสำหรับเยาวชน เพื่อสังเกตวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยครูภูมิปัญญาให้กับเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนรู้จากฐานกิจกรรมทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

บ้านโคกสูงเป็นชุมชนของชาวไทยเบื้งตั้งอยู่ริมแม่น้ำป่าสักจังหวัดลพบุรี ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร วัฒนธรรมของชาวไทยเบื้งโคกสูงสร้างสรรค์มาพื้นฐานของชุมชนที่แต่เดิมเป็นชนบทห่างไกลความเจริญ เป็นวัฒนธรรมที่เรียบง่ายแสดงถึงการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมระดับมหภาคจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาลส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง การนำเอาวัฒนธรรมพื้นบ้านมาใช้เป็นทุนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันเป็นภาพสะท้อนของการปรับตัวของชุมชนไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัต

พลวัตของชุมชนกับพัฒนาการของการใช้วัฒนธรรมเป็นทุนในการจัดการท่องเที่ยว

ในอดีตชาวไทยเบื้งโคกสูงการทำเกษตรกรรมแบบยังชีพ ทำนา หาของป่า จับปลา ล่าสัตว์ ประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตใช้เอง ภายหลังกการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา การตัดถนนและสร้างทางรถไฟเข้ามายังบ้านโคกสูงทำให้การเดินทางติดต่อกับภายนอกทำได้ง่ายขึ้น ความเจริญจึงเริ่มเข้ามาในชุมชน ประกอบกับการส่งเสริมการทำเกษตรเพื่อการส่งออกและการส่งเสริมอุตสาหกรรมของรัฐบาลทำให้ชาวไทยเบื้งโคกสูงเปลี่ยนจากการทำการเกษตรแบบยังชีพไปเป็นการปลูกพืชเศรษฐกิจและมีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรม บริบททางเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้ชาวไทยเบื้งโคกสูงต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตให้สอดคล้องตามไปด้วย

การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อบ้านโคกสูงและวัฒนธรรมพื้นบ้านเกิดขึ้นเมื่อมีการสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา เพราะการเวนคืนพื้นที่ทำกินซึ่งอยู่ติดกับแม่น้ำป่าสักเพื่อสร้างเขื่อนทำให้เกิดผลกระทบอย่างรวดเร็วกับชุมชน ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แม้ว่าชาวชุมชนจะได้รับเงินชดเชยจำนวนมาก ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสะดวกสบายมากขึ้น แต่ก็เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาสังคม ยาเสพติด การเป็นหนี้สินจากการใช้เงินเวนคืนที่ดินอย่างไม่เหมาะสม การแตกแยกของสมาชิกในครอบครัวเรื่องการแบ่งเงินเวนคืนที่ไม่ลงตัว การไหลบ่าของวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาเบียดขับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การสร้างเขื่อนเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เกิดการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในระหว่าง พ.ศ. 2539 – พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการก่อสร้างเขื่อน นักวิชาการเข้ามาเก็บข้อมูลวัฒนธรรมของชาวไทยเบื้งในหมู่บ้านต่างๆ ที่อยู่ตามแนวแม่น้ำป่าสักในบริเวณที่จะสร้างเขื่อน เพื่อบันทึกข้อมูลวัฒนธรรมไม่ให้สูญหายไปเมื่อต้องอพยพหมู่บ้านออกไป สำหรับการเก็บข้อมูลในบ้านโคกสูงนั้น มีผู้นำชุมชนและอาจารย์ของโรงเรียนในตำบลโคกสูงเข้าร่วมเป็นนักวิจัยท้องถิ่นด้วย มีผลทำให้คนกลุ่มนี้และชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของตน และเมื่อได้รับคำแนะนำจากนักการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรีให้ขอทุนสนับสนุนจากโครงการลงทุนเพื่อสังคมของรัฐบาล ผู้นำชุมชนบ้านโคกสูงจึงจัดทำเวทีประชาคมเพื่อเขียนร่างโครงการของบประมาณสนับสนุน ผู้ร่วมทำประชาคมได้พูดถึงปัญหาผลกระทบจากการสร้างเขื่อน และพบว่าบ้านโคกสูงมีวัฒนธรรมของบรรพบุรุษเป็นทุนอยู่แล้ว ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อบรรเทาปัญหาที่เกิดจากการสร้างเขื่อนได้ ด้วยการใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคีและความสุขร่วมของคนในชุมชน จึงเกิดเป็นแนวคิดที่จะฟื้นฟูวัฒนธรรมที่อยู่ในสภาวะเปราะบางและเสี่ยงที่จะหายไปให้กลับคืนมา ดังนั้น ประชาคมจึงมีข้อสรุปที่จะขอขบประมาณสนับสนุนในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยเบื้งโคกสูง เพื่อใช้เป็นพื้นที่จัดแสดงวัตถุทางวัฒนธรรม ข้าวของเครื่องใช้ของชาวไทยเบื้งโคกสูงในอดีต และใช้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมของคนใน

ชุมชน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการทำพิธีกรรมให้เป็นพื้นที่ทางสังคมที่มีการเก็บ สะสม รวบรวมวัตถุทางวัฒนธรรมของชาวไทย เบื้องโคกสลุงซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ และสร้างพื้นที่ของการหมุนเวียนแลกเปลี่ยนทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นทุนที่แฝงฝังอยู่ภายในตัวของชาวไทยเบื้องโคกสลุงผ่านการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ นับตั้งแต่พิธีกรรมที่บ้านไทยเบื้องโคกสลุงมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการใน พ .ศ.2543 พิธีกรรมก็กลายเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของชุมชนและเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเบื้องโคกสลุง และนับได้ว่าการจัดตั้งพิธีกรรมเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมที่บ้านของชาวไทยเบื้องโคกสลุง

กลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องภูมิปัญญาพื้นบ้าน โดยมองว่าผู้สูงอายุในฐานะปัจเจกเหล่านี้คือผู้ครอบครองทุนทางวัฒนธรรมที่มีการสั่งสมมาจากอดีต ดังนั้นการใช้ผู้สูงอายุเป็นกลไกในการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม ทั้งในพื้นที่พิธีกรรมและนอกพิธีกรรม ซึ่งมีการนำเอากิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การละเล่นเพลงพื้นบ้าน การแต่งกายด้วยชุดพื้นบ้าน ฯลฯ ออกไปนำเสนอแก่สาธารณชนในโอกาสหรืองานเทศกาลต่างๆ มีผลทำให้ทุนทางวัฒนธรรมที่มีการสะสมอยู่ในตัวผู้สูงอายุมีการหมุนเวียน แลกเปลี่ยน และแพร่กระจายออกไปในวงที่กว้างขึ้นกว่าภายในครอบครัวและชุมชนของตนเอง ผลก็คือสามารถสร้างการรับรู้และการยอมรับในวัฒนธรรมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือทุนเชิงสัญลักษณ์ของชาวไทยเบื้องโคกสลุงในวงกว้าง ทั้งในส่วนของชาวชุมชนเองและสาธารณชนภายนอกชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น

ต่อมาในครั้งแรกของทศวรรษที่ กลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับกลุ่มเด็กและเยาวชนในฐานะที่เป็ 2550นผู้ที่จะมีสืบสานวัฒนธรรมต่อไป จากคำแนะนำของกลุ่ม NGO จึงมีการเขียนโครงการของงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อจัดทำโครงการสำหรับเยาวชน โครงการนี้จัดทำขึ้นอยู่ในรูปแบบของค่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญา (.สสส) ท้องถิ่นโดยเชิญผู้สูงอายุมาเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กและเยาวชน โดยวิธีการสอนและฝึกเด็กและเยาวชนให้สืบค้นและทดลองปฏิบัติภูมิปัญญาของบรรพบุรุษตนตามฐานภูมิปัญญาต่างๆ การจัดตั้งค่ายภูมิปัญญาจึงเป็นการสร้างพื้นที่ทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่ใช้ส่งต่อทุนทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ค่ายภูมิปัญญานี้ทำให้เกิด กลุ่มเยาวชนเมล็ดข้าวเปลือก “ไทยเบ็ญขึ้นมา การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นทำให้เยาวชนกลุ่มนี้ได้รับการบ่มเพาะความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นวิถีชีวิตของบรรพบุรุษชาวไทยเบื้องโคกสลุง เกิดเป็นความตระหนักและความต้องการที่จะสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มเยาวชนบางคนยังเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นอยู่เสมอ

ตั้งแต่ทศวรรษที่ เป็นต้นมา หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการใช้ผ้าพื้นเมืองและสนับสนุนเรื่องทุนทาง 2550 วัฒนธรรมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมจึงดำเนินกิจกรรมในทิศทางที่สอดคล้องและตอบรับกับนโยบายของรัฐ โดยเน้นการนำคุณค่าทางวัฒนธรรมมาพัฒนาให้เกิดเป็นมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ กลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมมองว่าภูมิปัญญาการทอผ้าสามารถนำมาใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรมและผ้าทอพื้นบ้าน ได้แก่ ผ้าขาวม้ากับย่าม สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นสินค้าวัฒนธรรมได้ จึงได้ส่งสมาชิกของกลุ่มแปรรูปผ้าทอพื้นบ้านซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายให้เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานราชการ เพื่อนำผ้าทอพื้นบ้านมาแปรรูปให้อยู่ในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสร้างคุณค่าให้กับผ้าทอของชุมชน

การท่องเที่ยววัฒนธรรมของบ้านโคกสลุงอย่างเป็นทางการมีจุดเริ่มต้นในปี พ .ศ.2549 เมื่อบ้านโคกสลุงได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี ประจำปี พ .ศ.2549 จากชื่อเสียงความโดดเด่นในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยเบ็ญที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ภาษาพูด ย่ามไทยเบ็ญ นามสกุลที่มีคำว่าสลุง การรำไท่น การตักบาตรลูกอม พิธีกรรมเรือนผ้าค้อจำลอง การทอผ้าพื้นบ้าน ในกรณีนี้ผ้าทอของบ้านโคกสลุงได้รับการคัดเลือกให้เป็นสินค้า OTOP ซึ่งจะใช้เป็นจุดขายเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวและจับจ่ายใช้สอยในชุมชน อย่างไรก็ตาม การ

ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในครั้งนี้อย่างประสบความสำเร็จจากความร่วมมือ ทั้งในเรื่องที่พิกโฮมสเตย์ การบริหารจัดการที่ยังไม่เข้มแข็ง และที่สำคัญคือปัญหาเรื่องการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมาใช้เป็นสินค้า OTOP กลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมซึ่งเป็นผู้จัดการท่องเที่ยวไม่ต้องการที่จะคัดเลือกผ้าทอของผู้ใดผู้หนึ่งให้เป็นสินค้า OTOP โดยไม่คำนึงถึงผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันของผู้อื่นในชุมชน ด้วยเหตุนี้จึงบอกล้มเลิกการจัดการท่องเที่ยวหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวของบ้านโคกสูงกับทางภาครัฐไป

แนวคิดที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อกลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมเขียนโครงการของบประมาณสนับสนุนจาก สสส. เพื่อทำโครงการเกี่ยวกับการศึกษาพื้นฐานของชุมชน ซึ่งจะจัดทำภูมิปัญญาพื้นบ้านให้เป็นหลักสูตรของท้องถิ่นสำหรับเด็กนักเรียนในชุมชน โดยเชิญผู้สูงอายุมาเป็นครูภูมิปัญญาผู้ถ่ายทอดความรู้ โครงการนี้ได้รับงบประมาณต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี (คือ พ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2557) ในปี พ.ศ. 2556 มีการใช้เงินงบประมาณที่ได้จัดกิจกรรม “งานตลาดนัดศิลปวัฒนธรรม ลานวัฒนธรรมและเวทีสาธารณะชุมชน” ขึ้นที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโคกสูงทุกเดือนตลอดทั้งปี กิจกรรมในงานเป็นการสร้างพื้นที่ให้ครูภูมิปัญญาและนักเรียนมาทำกิจกรรมร่วมกัน มีการเชิญเครือข่ายพันธมิตรทางวัฒนธรรมจากพื้นที่อื่นมาร่วมแสดงกิจกรรมในงาน และยังให้นักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานได้เรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ทำกลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมมองเห็นทิศทางของการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถใช้ทุนทางวัฒนธรรมคือภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นจุดเด่นของชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว นับได้ว่างานตลาดนัดศิลปวัฒนธรรม ลานวัฒนธรรมและเวทีสาธารณะชุมชนเป็นการนำร่องของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านโคกสูงในปัจจุบัน

นับตั้งปลายทศวรรษที่ 2550 เป็นต้นมา รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับชุมชน กลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมได้จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมไปในทิศทางที่สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวของประเทศไทยในภาพรวม และในปี พ.ศ. 2560 กรมการพัฒนาชุมชนได้คัดเลือกให้บ้านโคกสูงเป็น 1 ใน 18 พื้นที่หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว พ.ศ. 2560 ในเขตภาคกลาง บ้านโคกสูงได้รับงบประมาณสนับสนุนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวครั้งนี้ช่วยเพิ่มโอกาสให้กลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมสามารถใช้การท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนรากฐานของทุนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนและรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ตามที่กลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมมีแนวคิดที่ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวไม่ใช่รายได้หลัก แต่สามารถนำมาเป็นแหล่งรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนที่มีอาชีพทำไร่ทำนาอยู่แล้ว และการที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมและเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนจะช่วยให้ผู้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกหวงแหนและต้องการธำรงรักษาวัฒนธรรมเอาไว้ (Tripasai, 2019)

กลไกสำคัญของกลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือกลุ่มโฮมสเตย์ซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายที่ตั้งขึ้นในราวปลายปี พ.ศ. 2558 เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวและพักค้างคืนในชุมชน มีการเขียนโครงการของบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อพัฒนาความรู้ให้กับกลุ่มโฮมสเตย์และการไปศึกษาดูงานโฮมสเตย์ของชุมชนอื่น นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาเข้ามาฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวอีกด้วย ทำให้สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านโคกสูงให้ได้มาตรฐานและสนองตอบกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น (Pang, 2017; Vong, 2018)

ปัจจุบันกลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมซึ่งเป็นผู้วางนโยบายและดำเนินงานด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบ็ญบ้านโคกสูง” ชื่อที่ตั้งขึ้นนี้สะท้อนถึงความสำคัญของวัฒนธรรมในฐานะที่เป็น “ทุนดั้งเดิม” และการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็น “เครื่องมือ” ขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ คือการอนุรักษ์ฟื้นฟู สืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ และการพัฒนากำลังใจคนและภูมิปัญญาเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน

ด้วยมองว่าความยั่งยืนของชุมชนสามารถสร้างได้จากการเพิ่มมูลค่าและการสร้างคุณค่าให้กับวัฒนธรรมผ่านการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการต่อยอดและทำให้วัฒนธรรมยังคงมีความหมายและความสำคัญกับชาวชุมชนในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ทางกลุ่มกำลังดำเนินการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนภายใต้ชื่อ “สถาบันไทยเบิ้งโคกสูงเพื่อการพัฒนา” เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนากำลังคน วัฒนธรรม และชุมชน โดยการนำเอาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาเป็นเครื่องมือในการสร้างงานสร้างรายได้ เพื่อที่จะจูงใจให้เด็กรุ่นใหม่กลับมายังชุมชนซึ่งเป็นบ้านเป็นรากของพวกเขา (Pongthep, 2021)

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบิ้งโคกสูงในปัจจุบันมีพัฒนาการอย่างเป็นพลวัตมาจากกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมและการปรับตัวของชาวชุมชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมของชุมชน กระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวชุมชนบ้านโคกสูงและสาธารณชนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวไทยเบิ้งโคกสูงในฐานะ “ทุน” ที่ทรงคุณค่า ซึ่งจะต้องมีการอนุรักษ์ฟื้นฟู สืบสาน และพัฒนา

ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนเชิงสัญลักษณ์ และกระบวนการแปลงทุน

ดังที่กล่าวมาข้างต้น พลวัตของทุนทางวัฒนธรรมของชาวไทยเบิ้งโคกสูงมีการผันแปรและเลื่อนไหลไปตามพลวัตของชุมชน ทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นทุนดั้งเดิมของชาวไทยเบิ้งโคกสูงสามารถแปลงเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนเชิงสัญลักษณ์ได้ โดยความสัมพันธ์ระหว่างทุนทั้ง ประเภทนี้เกิดขึ้นในพื้นที่ทางสังคม ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านไทยเบิ้งโคกสูง 4 ค่ายภูมิปัญญา พื้นที่บ้านโฮมสเตย์ หรือพื้นที่อื่นๆ ที่มีชาวไทยเบิ้งโคกสูงซึ่งเป็นผู้ที่ครอบครองทุนทางวัฒนธรรมเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ครอบครองทุนผู้อื่นหรือกับปัจเจกผู้อื่น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน หมุนเวียน แพร่กระจาย และส่งต่อทุนวัฒนธรรม จากผู้หนึ่งไปยังอีกผู้หนึ่ง และจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

สิ่งสำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวไทยเบิ้งโคกสูงยังสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือการเลื่อนไหลของทุนทางวัฒนธรรมไปตามพลวัตของชุมชน ผ่านการแปลงทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นทุนดั้งเดิมให้กลายเป็นทุนประเภทอื่น ดังจะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่กระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมเริ่มก่อตัวขึ้นในยุคที่มีการสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ วัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทสำคัญในกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรม เนื่องจากกลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมมองว่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษคือ “ทุน” ที่ชุมชนมีอยู่แล้ว ทุนนี้สามารถนำมาใช้เพื่อลดผลกระทบจากการสร้างเขื่อน สร้างความสมานฉันท์และความสุขร่วมของคนในชุมชนได้ อย่างไรก็ตาม การนำทุนทางวัฒนธรรมที่ชาวชุมชนสะสมอยู่ มาเป็นเครื่องมือในการบรรเทาปัญหาที่เกิดจากการสร้างเขื่อนจำเป็นต้องแปลงทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้กลายเป็นทุนทางเศรษฐกิจเสียก่อน ด้วยการขอเงินสนับสนุนจากโครงการลงทุนเพื่อสังคม เพื่อที่จะนำมาขยายทุนทางวัฒนธรรมเพิ่มเติม นั่นคือการสร้างพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านไทยเบิ้งโคกสูงเพื่อเก็บสะสมรวบรวมทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุไม่ไหลสูญหายและเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา และใช้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีผู้ครอบครองทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ในการสะสม เพิ่มเติม แลกเปลี่ยนทุนประเภทต่างๆ ที่ตนมี ผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นภายในพื้นที่พิพิธภัณฑสถานและยังขยายออกไปยังนอกพิพิธภัณฑสถานอีกด้วย

กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมเน้นให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งมีทุนที่แฝงฝังในร่างกายสะสมเอาไว้ การเชิญผู้สูงอายุมาร่วมทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่พิพิธภัณฑสถานจึงเป็นปฏิบัติการของการรวบรวมทุนทางวัฒนธรรม และทำให้ทุนมีการเคลื่อนไหวจากการแลกเปลี่ยนทุนของคนในชุมชนและคนภายนอกที่มาร่วมกิจกรรมปฏิบัติการนี้ช่วยทำให้บ้านโคกสูงสามารถส่งชื่อเสียงด้านวัฒนธรรมซึ่งเป็นทุนเชิงสัญลักษณ์เพิ่มเติมขึ้นมาอีกด้วย และเมื่อ

กลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมขยายวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมไปเป็นการสืบสานวัฒนธรรมโดยมีเป้าหมายคือกลุ่มเด็กและเยาวชน ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นปฏิสัมพันธ์ของการส่งต่อทุนทางวัฒนธรรมผ่านการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการปฏิบัติ วัฒนธรรมระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเป็นครุภูมิปัญญาให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้เรียน เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเลื่อน สถานภาพขึ้นเป็นผู้ที่มีความสามารถในการผลิตทุนทางวัฒนธรรมต่อไปได้ในอนาคต อันจะเป็นการช่วยสืบสานวัฒนธรรมของ ชุมชนให้ดำรงอยู่ต่อไปได้

เมื่อกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมได้ปรับตัวไปตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากภายนอกชุมชน และ จัดตั้งเป็นกลุ่มที่เป็นทางการภายใต้ชื่อ “ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบ็งบ้านโคกสูง” เพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมของชุมชน พร้อมกับขยายวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมไปสู่การพัฒนาต่อยอดวัฒนธรรมและกำลังคนเพื่อ เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าให้กับวัฒนธรรม ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งทุนที่แฝงฝัง เช่น วิถีชีวิตพื้นบ้าน ภูมิปัญญา ฯลฯ และทุนที่อยู่ในรูปของวัตถุ เช่น ผ้าทอ อาหารพื้นบ้าน ฯลฯ ถูกแปลงให้เป็นทุนทางเศรษฐกิจผ่านการทำวัฒนธรรมให้เป็น สินค้าเพื่อการท่องเที่ยวและสินค้าทางวัฒนธรรม ซึ่งการนำเสนอวัฒนธรรมในรูปแบบของสินค้าให้กับนักท่องเที่ยวนั้นนอกจากจะ เป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับทุนทางวัฒนธรรมแล้ว ยังช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับวัฒนธรรม เพราะทำให้ชาวชุมชนตระหนัก ถึงความสำคัญของวัฒนธรรมของตน นอกจากนี้ทุนทางวัฒนธรรมของบ้านโคกสูงยังได้รับการรับรองจากสถาบันต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรมการพัฒนาชุมชน ฯลฯ ที่เข้ามาให้การฝึกอบรมจนสามารถยกระดับ ความสามารถของสมาชิกในกลุ่มเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว สามารถเพิ่มชื่อเสียงและมูลค่าให้กับวัฒนธรรม และชุมชนได้

ความสำเร็จในการผลิต หมุนเวียน ส่งต่อ รักษา และกระจายทุน มีปัจจัยสำคัญคือความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มฟื้นฟู วัฒนธรรม ที่ปัจจุบันได้ตั้งชื่อกลุ่มอย่างเป็นทางการว่า “ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบ็งบ้านโคกสูง” กับเครือข่ายของ ตนทั้งภายในและภายนอกชุมชนซึ่งนับเป็นทุนทางสังคมที่ทางกลุ่มสร้างขึ้น ดังจะเห็นตัวอย่างจากการของบประมาณสนับสนุน จาก สสส. เพื่อจัดทำค่ายเด็กและเยาวชนนั้นได้รับความช่วยเหลือจาก NGO หรือการแปรรูปผ้าขาวม้าและย้อมให้เป็นสินค้า วัฒนธรรมจะมีกลุ่มแปรรูปผ้าทอเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนกลุ่มโฮมสเตย์ก็เป็นกลไกสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น กลุ่มเครือข่ายพันธมิตรซึ่งนับเป็นทุนทางสังคมเหล่านี้ช่วยเอื้อประโยชน์และเพิ่มช่องทางให้ทางกลุ่มชุมชนท่องเที่ยว เชิง วัฒนธรรมไทยเบ็งบ้านโคกสูงสามารถขยายเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมที่ชุมชนมี จนสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน จนบรรลุเป้าหมายในการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน และพัฒนาที่ตั้งเอาไว้ได้

ตามที่ Bourdier (1998) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่ทางสังคมที่มีการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้ครอบครอง ทุน ประเภทต่างๆ เอาไว้ว่าเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ หากผู้กระทำการสามารถครอบครองทุนอย่างใดอย่างหนึ่งในจำนวนที่มากพอ ก็จะสามารถมีอำนาจที่จะเข้าไปครอบงำพื้นที่ทางสังคมของผู้กระทำกรผู้อื่นได้ จะเห็นได้ว่าในกรณีของบ้านโคกสูงนั้น กลุ่ม ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบ็งบ้านโคกสูงได้สะสมทุนประเภทต่างๆ เอาไว้เป็นปริมาณมากนับตั้งแต่เริ่มมีกระบวนการ ฟื้นฟูวัฒนธรรมในปลายทศวรรษที่ 2530 จึงทำให้ทางกลุ่มมีพลังและอำนาจในการต่อรองกับภายนอก ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือ เอกชนที่ครอบครองทุนเศรษฐกิจหรือทุนทางสัญลักษณ์ ดังปรากฏในกรณีของการปฏิเสธบอกล้มเลิกการจัดตั้งหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2549 กับทางราชการ หรือการใช้วัฒนธรรมมาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับบริษัทเอกชนที่ต้องการ จัดทำผังเมืองของตำบลโคกสูงให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อทางบริษัทจะสามารถเข้าใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจได้ (Pongthep, 2021)

กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนเชิงสัญลักษณ์ของชาวไทยเบ็ญโคกสลุงที่เกิดขึ้นในกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรม ซึ่งต่อมาได้พัฒนาไปเป็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น มีลักษณะของความสัมพันธ์ที่ผันแปรและเลื่อนไหลไปตามพลวัตทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน โดยที่กระบวนการแปลงทุนทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นทุนอีก ประเภท และการแปลงทุนเหล่านี้ให้กลับมาเป็นทุนทางวัฒนธรรมนั้น เป็นปฏิบัติการที่อยู่ 3 ในรูปแบบของการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ การเข้ารับการศึกษาอบรม การรับคำแนะนำและความช่วยเหลือ รวมถึงการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าด้วย ซึ่งปฏิบัติการเหล่านี้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับวัฒนธรรมของชาวไทยเบ็ญโคกสลุง จนสามารถทำให้วัฒนธรรมที่ช่วงหนึ่งเคยตกอยู่ในสภาวะเปราะบาง เสี่ยงต่อการสูญสลาย สามารถกลับมีความสำคัญกับชาวชุมชนอีกครั้ง และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนชุมชนไปสู่ความยั่งยืนในอนาคตได้ นอกจากนี้ กระบวนการแปลงทุนที่เกิดขึ้นยังเป็นปฏิบัติการที่นำมาซึ่งการสร้างอำนาจในการต่อรองของชาวชุมชนกับภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

สรุปผล

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านโคกสลุงมีจุดเริ่มต้นจากกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมเมื่อครั้งมีการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ วัฒนธรรมพื้นบ้านได้รับความสำคัญในฐานะที่เป็นต้นทุนที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสมานฉันท์ และความสุขร่วมของคนในชุมชน เมื่อกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมได้ปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม จนพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน ทุนทางวัฒนธรรมของชาวไทยเบ็ญโคกสลุงมีการปรับเปลี่ยนอย่างเป็นพลวัต เกิดการแปลงต้นทุนทางวัฒนธรรมไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนเชิงสัญลักษณ์ กระบวนการแปลงทุนเหล่านี้ช่วยสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับคนในชุมชน และนำมาซึ่งพลังของชาวชุมชนในการต่อรองกับอำนาจจากภายนอก

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

งานศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา ที่เน้นการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ขององค์ประกอบชุมชนโดยองค์รวม ดังนั้นการศึกษาในลักษณะนี้ช่วยทำให้เห็นภาพของปฏิสัมพันธ์ของผู้ครอบครองและแลกเปลี่ยนทุน รวมถึงความเลื่อนไหลของทุนที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างเป็นพลวัตตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงความซับซ้อนของการแปลงทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นทุนประเภทอื่น

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาเรื่องทุนทางวัฒนธรรมไม่อาจทำศึกษาเพียงแค่วิธีการหรือประโยชน์ของการนำเอาทุนทางวัฒนธรรมไปใช้งานเท่านั้น แต่ควรศึกษาถึงบริบททางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการผลิต ครอบครอง และแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทุนด้วย
2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเรื่องการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า เพื่อที่จะช่วยเพิ่มมุมมองที่ลึกซึ้งขึ้นแวดวงการศึกษาเรื่องทุนทางวัฒนธรรม

Reference

- Bourdieu, P. & Johnson, R. (1993). *The field of cultural production: Essays on art and literature*. New York: Columbia University Press.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). New York: Greenwood Press.
- Bourdieu, P. (1998). *Practical reason*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P. (2010). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. London: Routledge.
- Chantavanich, S. (2010). *Tritdīsangkhomwitthayā [Theories of sociology]*, 3rd ed. Bangkok Chulalongkorn University Press.
- Cohen, E. (2000). *The commercialized crafts of Thailand: Hill tribes and low land villages*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- du Cros, H. & McKercher, M. (2015). *Cultural Tourism* (2nd ed.). London: Routledge.
- Greenwood, D. J. (1989). Culture by the pound: An anthropological perspective on tourism as cultural commoditization.” In Valene L. Smith (Ed.), *Hosts and guests: The anthropology of tourism* (2nd ed.) (pp. 171-185). Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Kaewluan, K., Faengrit, C. & Jirasatthum, N. (2021). Kānluānchonchanlæthunthāngwatthanathamlæsethakit: Kranīsuksāyūthūpboē [Class Mobility, and Cultural and Economic Capital: Case Studies of Youtubers]. *Dhammathas Academic Journal*, 21(4), 235-248.
- Kamonsakdavikul, S. (2013). Talātyōnyuksāmchuk: Kānmūāngrūāngphūnthīlæthurakithængkānthawinha¹adī [Samchuk, the Retromarket: The politics of space and the business of nostalgia]. *Institute of Culture and Arts Journal Srinakharinwirot University*, 14(2), 67-77.
- McKean, P. F. (1989). Towards a theoretical analysis of tourism: Economic dualism and cultural involution in Bali.” In Valene L. Smith (Ed.), *Hosts and guests: The anthropology of tourism* (2nd ed.) (pp. 119-138). Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Metis, J., & Pudwong, P. (2021). Kānmīsuanrūāmkhōngprachāchonthōngthinnai kānchāt kānkitkamkānthōngthīāochōēngwatthanatham : Kranīsuksāchumchonbānkhunsamutchīn Čhāngwatsamutprakān [Participation of Local People in the Management of Cultural Tourism Activities: Community of Ban Khun Samut Chin, Samut Prakan]. *Journal of Humanities and Social Sciences Review*, 23(2), 159-170.
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2022). *Phæñ patibatkān dān kān kānphatthana¹prathē¹ Thai dūai modēn sēthakit BCG Phō.Sō. sōngphanhārōjīhoksipsī - sōngphanhārōjīchetsip [Action plan for driving Thailand into BGC model economy]*. <https://www.bcg.in.th/bcg-action-plan/>

Muenjanchoey, R. (2015).

Thunwatthanathamphuākānphatthanākumthaisongdamnaichangwatnakhōngpathom [Cultural capital for thai song dam's development in Nakhon Pathom Province]. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(2), 231-247.

OECD. (2009). *The Impact of Culture on Tourism*. OECD Publishing.

https://www.mlit.go.jp/kankocho/naratourismstatisticsweek/statistical/pdf/2009_The_Impact.pdf

Pornwasin, A.) 2022(. Thaibōēnghāngkhōksalung Mōdēn anuraklæphatthanā

Ĉākhwāmkhēmkhāngkhōngchumchonsūkhwāmyangyūnkhōngwithhōngthīn [Thaibōeng Khoksalung] model of "Conservation and Development": From community's strength to sustainability]. Retrieved 3 March 2022, from <https://www.thestorythailand.com/07/01/2021/10656/>

Prasongbundit, S. (2005). Næōkhithābithat khōng Pi'æ Būdiyōē kapritdithāngmānusayawitthaya [Examining Pierre Bourdieu', s concept of 'Habitus', and its contributions to anthropological theories] [Master's Thesis]. Bangkok: Thammasat University.

Pratumsuwan, K., & Phansiri, P. (2021).

Wisāhakitphuāsangkombonthānthunwatthanathamphuākānphatthanāthīyangyūn [Social enterprise based on cultural capital for sustainable development]. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal, Humanities and Social Sciences*, 41(3), 88-101.

Raj, R., Griffin, K., & Morpeth, N. (2013). *Cultural Tourism*. Oxfordshire: CABI.

Ratanasuwongchai, N. (2011). Konlayutkānphatthanākānthōngthīaochōēngwatthanatham [Cultural Tourism Development Strategies]. *Humanities Journal*, 18(1), 31-51.

Richards, G. (Ed.). (1996). *Cultural Tourism in Europe*. Wallingford: CABI.

Robinson, M., & Picard, D. (2006). *Tourism, Culture and Sustainable Development*. France: Société Édition Provence (Nimes).

Sanaiapaisalsuk, C. (2007). *Sēthakithōngsapsinchōēngsanlak [L' Économie des biens symboliques]*. Bangkok: Khopfai.

Smith, V. L. (1989). Introduction. In Valene L. Smith (Ed.), *Hosts and guests: The anthropology of tourism* (2nd ed.) (pp. 1-17). Philadelphia: University of Pennsylvania.

Swartz, D. (1997). *Culture and Power: The Sociology of Pierre Bourdieu*. Chicago: University of Chicago Press.

Thai Government. (2019). *Nayōbāiratthabāndānkānthōngthīao*

Khamthalængnayōbāikhōngkhanaratthamontri [Government's policy on tourism: The cabinet's declaration]. Retrieved 25 March 2022, from

https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_29Oct2019.pdfhttps://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2412

- Thomson, P. (2008). Field. In Michael Grenfell (Ed.), *Pierre Bourdieu: Key concepts* (67-81). Durham: Acumen.
- Tourism Authority of Thailand. (2020). Supphāēnpatibatkānsongsāemkānthōṅthiāopraçhampī Sōṅṅphanhokroṅḥāsipsī [*Tourism promotion summary 2021*].
https://api.tat.or.th/upload/live/about_tat/8674/%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B8%9B%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%8F%E0%B8%B4%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3_2564_update_01-10-2021.pdf
- Tripasai, P. (2019). *Phākḥāōmā kap 'ong : phā thō kān fūnfū wathanatham phūnbān Thai boēng khōksalung læ kānthōṅthiēo chōēng wathanatham tambon khōksalung 'amphāē phatthana nikhom çhāngwat lop buri* [*Loin-cloth and shoulder bag tales: Local textiles, cultural revitalization of Thai Beung ethnic group, and cultural tourism in Baan Khoksalung, Khoksalung, Pattananikhom, Lopburi*]. Bangkok: Faculty of Archaeology, Silpakorn University.)
- Wisaprom, S. (2021). Prawattisāt kārok lāi pen sinkhā khōṅ wathanatham lānnā phāitai bōribot lokāphiwat rat Thai læ thōṅthin niyom [History of commoditization of Lanna culture in the context of globalization, Thai state and localism]. *Journal of Politics and Governance*, 11(1), 42-62.

Interviewees

- Pang (alias). Cultural reader. 6 May 2017.
- Pongthep (alias). Cultural reader. 2 April 2021.
- Vong (alias). Cultural sage. 21 July 2018

TSIC 2022

มหาวิทยาลัยนครพนม

มอบเกียรติบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

พรสวรรค์ ตริพาสัย สาลินี อंतरเสน

“ได้รับรางวัลบทความระดับยอดเยี่ยม”

ในการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๑ ประจำปี ๒๕๖๕

The 1st Tourism and Service Industry Conferences (TSIC 2022)

ณ วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม

วันที่ ๒๔ - ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ขอให้มีความสุข ความเจริญ และประสบความสำเร็จในหน้าที่สืบไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(ดร.พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา)

รักษาราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยนครพนม

